

CUPRINS

Introducere.....	7
Abrevieri.....	9

TITLUL I CARACTERIZARE GENERALĂ A PROCEDURII PENALE

Capitolul I. Noțiuni introductive	11
1. Noțiunea de procedură penală	11
1.1. Definiție.....	11
1.2. Importanța procedurii penale.....	12
1.3. Exigențele justiției penale.....	14
1.4. Obiectul procedurii penale.....	15
2. Știința procedurii penale.....	15
3. Legăturile cu alte ramuri de drept.....	16
3.1. Legăturile cu dreptul internațional public.....	16
3.2. Legăturile cu dreptul constituțional	17
3.3. Legăturile cu dreptul penal	18
3.4. Legăturile cu procedura civilă	19
3.5. Legăturile cu dreptul civil.....	20
3.6. Legăturile cu dreptul administrativ.....	21
4. Normele de procedură penală	21
4.1. Particularitățile normelor de procedură penală	21
4.2. Clasificare.....	23
4.3. Scopul normelor de procedură penală	23
4.4. Interpretarea normelor de procedură	24
4.5. Aplicarea normelor de procedură penală	25
4.5.1. Noțiunea de proces penal.....	25
4.5.1.1. Definiția procesului penal.....	25
4.5.1.2. Trăsăturile procesului penal.....	26
4.5.1.3. Fazele procesului penal	27
4.5.1.4. Materialul procesului penal	27
4.5.1.5. Rolul educativ al procesului penal.....	28
4.5.2. Noțiunea de cauză penală	28
4.5.3. Noțiunea de garanții procesuale	28
4.5.3.1. Garantarea drepturilor suspectului sau inculpatului	30
4.5.3.2. Garantarea drepturilor victimei (persoanei vătămate sau părții civile).....	30
4.5.4. Faptele juridice procesual penale.....	33
4.5.4.1. Noțiune	33
4.5.4.2. Clasificare	33
4.5.5. Raportul procesual penal	34
4.5.5.1. Noțiune	34

4.5.5.2. Structură.....	34
4.5.5.3. Raportul procesual penal fundamental	35
4.5.5.4. Trăsăturile raporturilor procesual penale.....	35
5. Izvoarele juridice ale procedurii penale.....	36
5.1. Noțiune	36
5.2. Codul de procedură penală	37
5.3. Alte coduri	39
5.4. Legile speciale	39
5.5. Legile de organizare și funcționare a organelor judiciare și a altor organe de stat care au legătură cu procesul penal	40
5.6. Constituția.....	40
5.7. Sursele internaționale.....	40
5.7.1. Dreptul Uniunii Europene.....	41
5.7.2. Curtea de Justiție a Uniunii Europene	42
5.7.3. Reglementările internaționale privind drepturile omului.....	42
5.7.4. Curtea Europeană a Drepturilor Omului.....	43
6. Rolul director al Curții Constituționale	44
7. Rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție	50
7.1. Recursul în interesul legii	51
7.1.1. Cererea de recurs în interesul legii	51
7.1.2. Condițiile de admisibilitate	51
7.1.3. Judecarea recursului în interesul legii.....	52
7.1.4. Luarea, conținutul și efectele hotărârii	53
7.1.5. Încetarea sau modificarea efectelor deciziei.....	54
7.2. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept.....	54
7.2.1. Rațiunea reglementării	54
7.2.2. Condițiile de admisibilitate	54
7.2.3. Procedura de judecată.....	56
7.2.3.1. Procedura în fața instanței de sesizare	56
7.2.3.2. Procedura în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție	57
7.2.4. Luarea, conținutul și efectele hotărârii	59
7.2.5. Încetarea sau modificarea deciziei	59
8. Modelele de procedură penală.....	59
8.1. Modelele istorice	59
8.1.1. Modelul acuzatorial	59
8.1.2. Modelul inchizitorial	60
8.1.3. Modelul mixt	60
8.2. Modelul adoptat de Codul de procedură penală în vigoare	61
Capitolul II. Principiile aplicării legii procesuale penale.....	62
1. Sistemul de principii	62
2. Legalitatea procesului penal	63
3. Separația funcțiilor judiciare.....	63
4. Prezumția de nevinovăție.....	70
5. Aflarea adevărului	75

6. <i>Ne bis in idem</i>	76
7. Obligativitatea punerii în mișcare și a exercitării acțiunii penale.....	79
8. Caracterul echitabil și termenul rezonabil al procesului penal	81
9. Dreptul la libertate și siguranță.....	84
10. Dreptul la apărare	88
11. Respectarea demnității umane și a vieții private	97
12. Limba oficială și dreptul la un interpret	100
Capitolul III. Limitele aplicării legii procesuale penale	104
1. Cadrul general	104
2. Aplicarea în timp a normelor procesuale penale	104
2.1. Criteriul de aplicare	104
2.2. Principiul activității normelor procesuale penale	105
2.3. Situații tranzitorii și dispoziții tranzitorii.....	106
2.4. Excepții de la principiul activității normelor procesuale penale	106
3. Aplicarea în spațiu a normelor procesuale penale.....	109
3.1. Justificarea reglementării.....	109
3.2. Principiul teritorialității normelor procedurii penale.....	110
3.3. Excepțiile de la principiul teritorialității normelor de procedură penală	111

TITLUL II

ACȚIUNILE JUDICIARE ÎN PROCESUL PENAL

Capitolul I. Noțiuni generale	116
1. Noțiunea de acțiune judiciară	116
2. Elementele acțiunii judiciare	117
3. Categoriile de acțiuni ce se pot exercita în procesul penal	121
3.1. Prezentare generală.....	121
3.2. Raporturile dintre acțiunile judiciare	121
3.3. Deosebiri între acțiunea penală și acțiunea civilă.....	123
Capitolul II. Acțiunea penală	124
1. Definiție.....	124
2. Obiectul acțiunii penale	125
3. Trăsături.....	125
4. Desfășurarea acțiunii penale	127
4.1. Momentele procesuale.....	127
4.2. Punerea în mișcare a acțiunii penale.....	127
4.2.1. Definiție	127
4.2.2. Condiții	128
4.2.3. Critica reglementării	131
4.2.4. Titularul acțiunii penale.....	132
4.2.5. Actul de inculpare.....	133
4.3. Exercitarea acțiunii penale.....	134
4.4. Contraacțiunea	135
4.5. Împiedicarea punerii în mișcare a acțiunii penale	136
4.6. Modalități de stingere a acțiunii penale	154
4.7. Soluții procesuale în cazurile în care acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare sau exercitată.....	155

4.7.1. Momentele în care pot fi dispuse	155
4.7.2. Soluțiile procesuale înainte de începerea urmăririi penale	155
4.7.3. Soluțiile procesuale în cursul urmăririi penale	155
4.7.4. Soluțiile procesuale în cursul judecății	156
4.8. Soluțiile procesuale în ipoteza în care acțiunea penală este dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă și nu există niciunul dintre cazurile legale de împiedicare	156
4.9. Reluarea urmăririi și alternativele la urmărire	156
4.10. Continuarea procesului penal	158
Capitolul III. Acțiunea civilă în procesul penal	160
1. Noțiuni	160
2. Particularități	160
3. Condiții	163
4. Structura acțiunii civile	170
4.1. Elementele acțiunii civile	170
4.2. Obiectul acțiunii civile	170
4.2.1. Definiție	170
4.2.2. Principiul de bază	170
4.2.3. Modalități de înlăptuire a obiectului	171
4.2.3.1. Aplicarea legii civile	171
4.2.3.2. Restituirea lucrurilor	171
4.2.3.3. Restabilirea situației anterioare săvârșirii infracțiunii (<i>restitutio in integrum</i>)	172
4.2.3.4. Desființarea totală sau parțială a unui înscris	173
4.2.3.5. Plata unor despăgubiri bănești	173
4.2.4. Solidaritatea răspunderii	175
4.3. Subiecții acțiunii civile	176
5. Punerea în mișcare a acțiunii civile	177
6. Exercițarea acțiunii civile	180
6.1. Dreptul la opțiune în exercițarea acțiunii civile	180
6.2. Exercițarea acțiunii civile la instanța penală	182
6.2.1. Exercițarea acțiunii civile de către partea civilă	182
6.2.2. Exercițarea acțiunii civile de către procuror	182
6.3. Exercițarea acțiunii civile la instanța civilă	183
7. Rezolvarea acțiunii civile	185
7.1. Disjungerea și rezolvarea separată a acțiunii civile	185
7.2. Rezolvarea acțiunii civile în procesul penal	185
Capitolul IV. Sistemul compensării financiare de către stat a victimelor unor infracțiuni	188
1. Punerea problemei	188
2. Domeniul de aplicare	189
3. Condiții	190
3.1. Condiții pozitive	190
3.2. Condiții negative	192
4. Procedura de acordare a compensației financiare	192

TITLUL III PARTICIPANȚII ÎN PROCESUL PENAL

Capitolul I. Lista de participanți	195
1. Noțiunea de participant în procesul penal	195
2. Subiecții procesuali care participă în procesul penal.....	195
3. Organele judiciare	196
3.1. Diversitatea organelor judiciare.....	196
3.2. Organele de urmărire penală.....	198
3.2.1. Organul de cercetare penală	198
3.2.1.1. Poziția procesuală	198
3.2.1.2. Organizarea și funcționarea organelor de cercetare penală	199
3.2.1.3. Organele de cercetare ale poliției judiciare.....	199
3.2.1.3.1. Reglementarea comună.....	199
3.2.1.3.2. Reglementările speciale.....	201
3.2.1.3.3. Funcționarea poliției judiciare în cadrul parchetelor	203
3.2.1.4. Polițiștii de frontieră	206
3.2.1.5. Principiul subordonării	207
3.2.1.6. Organele de cercetare penală speciale	209
3.2.1.6.1. Organele de cercetare penală militară.....	210
3.2.1.6.2. Căpitaniiile porturilor	211
3.2.1.6.3. Organele Serviciului Român de Informații.....	211
3.2.1.6.4. Organele Direcției Generale Anticorupție	212
3.2.2. Ministerul Public	212
3.2.2.1. Sensul etimologic al sintagmei „Minister Public”	212
3.2.2.2. Istoricul instituției.....	212
3.2.2.3. Concept	213
3.2.2.4. Poziția procesuală	214
3.2.2.5. Organizarea și funcționarea „Ministerului Public”	215
3.2.2.5.1. Organizarea în parchete comune și în parchete specializate.....	215
3.2.2.5.2. Domeniul de funcționare	216
3.2.2.5.3. Sistemul actual și de perspectivă	216
3.2.2.6. Principiile de organizare și funcționare	219
3.3. Judecătorul de drepturi și libertăți	226
3.4. Judecătorul de cameră preliminară	226
3.5. Instanța judecătorească	226
3.5.1. Poziția procesuală	226
3.5.2. Organizarea instanțelor judecătorești	227
3.5.3. Compunerea instanței judecătorești	228
3.5.3.1. Alcătuirea completului de judecată	228
3.5.3.2. Repartizarea aleatorie a cauzelor pe completuri de judecată	231
3.5.3.3. Compunerea instanțelor militare.....	233
3.5.3.4. Sancțiunea nerespectării dispozițiilor legale privind compunerea instanței	233
3.5.4. Constituirea instanței judecătorești	234
3.5.4.1. Procurorul de ședință	234

3.5.4.2. Magistratul-asistent.....	235
3.5.4.3. Grefierul.....	235
4. Avocatul.....	237
4.1. Legea pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat	237
4.2. Noțiunile de „avocat” și de „apărător”	237
4.3. Condițiile pentru dobândirea calității de avocat	238
4.4. Organizarea și exercitarea avocaturii.....	239
4.5. Principiile care stau la baza profesiei de avocat	240
4.6. Poziția procesuală a avocatului.....	243
4.7. Rolul avocatului în procesul penal	245
4.8. Incompatibilitatea avocatului.....	247
5. Părțile.....	249
5.1. Noțiunea de parte în procesul penal.....	249
5.2. Condiții	251
5.3. Inculpatul	252
5.3.1. Noțiunea de inculpat.....	252
5.3.2. Calitățile prelabile ale inculpatului	253
5.3.2.1. Noțiunea de făptuitor	253
5.3.2.2. Calitatea de suspect sau inculpat	254
5.3.3. Debutul calității de inculpat.....	256
5.3.4. Încetarea calității de inculpat	256
5.3.5. Drepturile și obligațiile inculpatului	256
5.3.6. Situația coinculpaților	261
5.4. Partea civilă	261
5.4.1. Noțiune	261
5.4.2. Persoane care pot avea calitatea de parte civilă, în lumina doctrinei și a jurisprudenței.....	263
5.4.3. Poziția procesuală a părții civile	268
5.4.4. Drepturile și îndatoririle părții civile	269
5.5. Partea responsabilă civilmente	270
5.5.1. Noțiune	270
5.5.2. Persoanele ce pot avea calitatea de parte responsabilă civilmente	272
5.5.3. Modalitățile de participare a părții responsabile civilmente în procesul penal.....	275
5.5.3.1. Introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente....	275
5.5.3.2. Intervenția voluntară a părții responsabile civilmente	277
5.5.4. Poziția procesuală	277
5.5.5. Drepturile și obligațiile părții responsabile civilmente.....	278
6. Subiecții procesuali principali	279
6.1. Noțiunea de subiect procesual principal în procesul penal	279
6.2. Suspectul.....	279
6.2.1. Noțiune	279
6.2.2. Drepturile și obligațiile suspectului	280
6.3. Persoana vătămată	281
6.3.1. Noțiune	281
6.3.2. Participarea persoanei vătămate în procesul penal	282

6.3.3. Poziția procesuală a persoanei vătămate.....	284
6.3.4. Drepturile și obligațiile persoanei vătămate	285
6.3.5. Desemnarea unui reprezentant al persoanelor vătămate.....	287
6.3.6. Solidaritatea procesuală a persoanelor vătămate	287
7. Subiecții procesuali care pot înlocui părțile și subiecții procesuali principali în procesul penal.....	288
7.1. Categoriile de subiecți înlocuitori.....	288
7.2. Succesorii	288
7.3. Reprezentanții.....	288
7.4. Substituții procesuali	291
8. Alți subiecți procesuali	292
8.1. Enumerarea enunțiativă	292
8.2. Martorul, expertul și interpretul.....	292
8.3. Agentul procedural, aprodul și personalul auxiliar.....	292
8.3.1. Agentul procedural	292
8.3.2. Aprodul.....	292
8.3.3. Personalul auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor	292
8.4. Organele speciale de constatare.....	293
8.4.1. Regimul actelor încheiate de organele speciale de constatare.....	293
8.4.2. Actele încheiate de organele de constatare propriu-zise.....	293
8.4.2.1. Obligația întocmirii unui proces-verbal.....	293
8.4.2.2. Categoriile de organe speciale de constatare	294
8.4.2.3. Măsurile care trebuie luate.....	319
8.4.3. Actele încheiate de comandanții de nave și aeronave.....	319
8.5. Alte persoane sau organe prevăzute de lege având anumite drepturi, obligații sau atribuții în procedurile judiciare penale	320
8.5.1. Serviciul de probațiune.....	320
8.5.2. Poliția administrativă.....	322
8.5.3. Oficiul Național de Prevenire și Combateră a Spălării Banilor.....	324
Capitolul II. Competența organelor judiciare penale	325
1. Chestiuni introductive	325
1.1. Relația dintre organele procesului penal și noțiunea de competență	325
1.2. Noțiunea de competență	325
1.3. Normarea competenței.....	326
1.4. Formele competenței	327
2. Competența funcțională.....	328
2.1. Noțiunea de competență funcțională (<i>ratione officii</i>).....	328
2.2. Competența funcțională a organelor de urmărire penală	329
2.2.1. Competența funcțională a organelor de cercetare penală	329
2.2.2. Competența funcțională a Ministerului Public	330
2.3. Competența funcțională a judecătorului de drepturi și libertăți.....	331
2.4. Competența funcțională a judecătorului de cameră preliminară	332
2.5. Competența funcțională a instanțelor judecătorești	332
2.5.1. Competența funcțională a judecătoriei	332

2.5.2. Competența funcțională a tribunalului.....	332
2.5.3. Competența funcțională a tribunalului militar.....	333
2.5.4. Competența funcțională a Curții de Apel.....	333
2.5.5. Competența funcțională a Curții Militare de Apel.....	333
2.5.6. Competența funcțională a Înaltei Curți de Casație și Justiție.....	334
3. Competența materială a organelor judiciare.....	335
3.1. Noțiunea de competență materială (<i>ratione materiae</i>).....	335
3.2. Competența materială a organelor de urmărire penală.....	336
3.2.1. Competența materială a organelor de cercetare penală.....	336
3.2.1.1. Competența materială a poliției judiciare.....	337
3.2.1.2. Competența materială a organelor de cercetare penală speciale....	337
3.2.2. Competența materială a Ministerului Public.....	337
3.3. Competența materială a instanțelor judecătorești.....	339
3.3.1. Competența materială a judecătoriei.....	339
3.3.2. Competența materială a tribunalului.....	340
3.3.3. Competența materială a Curții de Apel.....	341
3.3.4. Competența materială a Înaltei Curți de Casație și Justiție.....	341
4. Competența personală.....	342
4.1. Noțiunea de competență personală (<i>ratione personae</i>).....	342
4.2. Competența în caz de schimbare a calității inculpatului.....	342
4.3. Competența personală a organelor de urmărire penală.....	343
4.3.1. Competența personală a organelor de cercetare penală.....	343
4.3.2. Competența personală a Ministerului Public.....	343
4.4. Competența personală a instanțelor judecătorești.....	344
4.4.1. Competența personală a tribunalului militar.....	344
4.4.2. Competența personală a curții de apel.....	344
4.4.3. Competența personală a Curții Militare de Apel.....	345
4.4.4. Competența personală a Înaltei Curți de Casație și Justiție.....	345
5. Competența specială.....	345
6. Competența teritorială.....	350
6.1. Noțiunea de competență teritorială (<i>ratione loci</i>).....	350
6.2. Competența după teritoriu pentru infracțiunile săvârșite în țară.....	352
6.2.1. Criteriile teritoriale.....	352
6.2.2. Reguli de stabilire a competenței în funcție de criterii teritoriale.....	353
6.3. Competența după teritoriu pentru infracțiunile săvârșite în străinătate.....	356
7. Competența excepțională.....	357
8. Prorogarea de competență.....	357
8.1. Noțiune.....	357
8.2. Cazuri.....	357
8.2.1. Reunirea cauzelor.....	358
8.2.2. Chestiunile prealabile.....	359
8.2.2.1. Regula „ <i>le juge de l'action est juge de l'exception</i> ”.....	359
8.2.2.2. Excepția prejudicială.....	360
8.2.2.3. Chestiunile preliminare.....	364
8.2.3. Schimbarea încadrării juridice sau a calificării faptei ce face obiectul judecății.....	364

8.3. Reguli de prorogare	364
8.3.1. Prorogarea competenței în caz de reunire a cauzelor	364
8.3.1.1. Conținutul regulilor	364
8.3.1.2. Procedura de reunire a cauzelor.....	366
8.3.2. Prorogarea competenței în caz de chestiuni prealabile.....	367
8.3.3. Prorogarea competenței în caz de schimbare a încadrării juridice sau a calificării faptei.....	368
9. Disjungerea.....	368
10. Verificarea competenței instanței	369
10.1. Modalități de verificare a competenței	369
10.2. Momentele verificării	369
10.3. Verificarea din oficiu.....	371
10.4. Verificarea la cerere.....	371
10.5. Declinarea de competență.....	372
10.6. Obligațiile organului de urmărire penală.....	374
11. Conflictele de competență	375
12. Cazurile de întrerupere a cursului justiției.....	378
Capitolul III. Remediile procesuale ale imparțialității organelor judiciare.....	379
1. Generalități	379
2. Incompatibilitatea	381
2.1. Definiția incompatibilității	381
2.2. Cazuri	382
2.2.1. Cazurile de incompatibilitate a judecătorului	382
2.2.2. Cazurile de incompatibilitate a procurorului	390
2.2.3. Cazurile de incompatibilitate a organului de cercetare penală	391
2.2.4. Cazurile de incompatibilitate a magistratului-asistent și a grefierului	391
2.3. Modalități de rezolvare a incompatibilității.....	391
2.3.1. Abținerea	391
2.3.1.1. Noțiune	391
2.3.1.2. Declarația de abținere	392
2.3.2. Recuzarea	392
2.3.2.1. Noțiune	392
2.3.2.2. Cererea de recuzare	393
2.3.2.2.1. Condiții de admisibilitate.....	393
2.3.2.2.2. Examinarea admisibilității în principiu	394
2.3.2.2.3. Efectele formulării cererii de recuzare	395
2.3.3. Soluționarea incompatibilității	395
2.3.3.1. Organul competent	395
2.3.3.1.1. Abținerea sau recuzarea persoanei care efectuează urmărirea penală și a procurorului în cursul urmăririi penale	395
2.3.3.1.2. Abținerea sau recuzarea procurorului care participă la proceduri ce se desfășoară în fața judecătorului sau a instanței	396
2.3.3.1.3. Abținerea sau recuzarea judecătorului de drepturi și libertăți, a judecătorului de cameră preliminară, a judecătorului care face parte din completul de judecată, a magistratului-asistent și a grefierului	396

2.3.3.2. Procedura	397
2.3.3.2.1. Procedura în cazul abținerii sau recuzării persoanei care efectuează cercetarea penală și a procurorului în cursul urmăririi penale.....	397
2.3.3.2.2. Procedura în cazul abținerii sau recuzării procurorului care participă la proceduri desfășurate în fața judecătorului sau a instanței.....	397
2.3.3.2.3. Procedura în cazul abținerii sau recuzării judecătorului, a unui membru al completului de judecată, a magistratului-asistent și a grefierului.....	397
2.3.3.3. Soluții.....	398
2.3.3.4. Căi de atac.....	398
2.4. Sancțiunea incompatibilității	399
3. Strămutarea.....	399
3.1. Noțiune	399
3.2. Temei	401
3.3. Modalitatea de rezolvare a strămutării	403
3.4. Procedura	404
3.5. Soluționarea cererii de strămutare	405
3.6. Strămutarea procedurii de cameră preliminară.....	407
4. Desemnarea altei instanțe pentru judecarea cauzei.....	407
Capitolul IV. Asistența juridică.....	409
1. Noțiunea de asistență juridică.....	409
2. Asistența juridică facultativă	410
3. Asistența juridică obligatorie.....	411
3.1. Asistența juridică obligatorie a suspectului sau inculpatului.....	411
3.2. Asistența juridică obligatorie a persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente.....	414
3.3. Avocatul din oficiu	416
3.3.1. Modalitatea de desemnare	416
3.3.2. Cazurile în care avocatul ales poate fi înlocuit cu avocatul din oficiu.....	417
3.3.2.1. Lipsa nejustificată a avocatului ales	418
3.3.2.2. Neasigurarea substituirii	419
3.3.2.3. Refuzul nejustificat de a exercita apărarea	420
3.3.3. Durata desemnării avocatului din oficiu.....	420
3.3.4. Amânarea soluționării cauzei din motivul absenței avocatului ales	422
4. Drepturile avocatului suspectului sau inculpatului.....	423
5. Drepturile avocatului persoanei vătămate, părții civile și părții responsabile civilmente	425
6. Consultarea dosarului	426
7. Garantarea secretului profesional al avocatului.....	430
7.1. Condiții generale.....	430
7.2. Supravegherea tehnică a raportului dintre avocat și client	432
7.3. Percheziția domiciliului sau a sediului profesional al avocatului.....	436

7.4. Convorbirile și corespondența avocatului cu clientul său aflat în stare de deținere	437
7.5. Audierea avocatului în calitate de martor	438
8. Dreptul de a formula plângere, ca drept propriu al avocatului	441

TITLUL IV

PROBELE, MIJLOACELE DE PROBĂ ȘI PROCEDEELE PROBATORII

Capitolul I. Probele	443
1. Materia probelor	443
2. Legătura dintre noțiunea de probă și noțiunea de adevăr	444
3. Definiția legală a probei	447
4. Importanța probei pentru procesul penal	448
5. Sisteme de reglementare a probelor	449
6. Obiectul probei în procesul penal	450
6.1. Conținut	450
6.2. Faptele și împrejurările ce trebuie dovedite	452
6.3. Faptele și împrejurările care nu trebuie dovedite (dispensa de probă)	454
6.4. Faptele care pot fi dovedite în procesul penal	456
6.5. Faptele și împrejurările de fapt care nu pot fi dovedite în procesul penal	457
7. Regula privind interzicerea probei din auzite (<i>hearsay rule</i>)	458
8. Condițiile probei	462
8.1. Pertinența sau relevanța probei	462
8.2. Utilitatea probei	464
8.3. Legalitatea probei	464
8.4. Posibilitatea obținerii probei	465
9. Clasificarea probelor	465
10. Sarcina probei și punerea ei de acord cu principiul prezumției de nevinovăție	468
11. Administrarea și obținerea probelor	472
11.1. Principiile administrării probelor	474
11.2. Cadrul legal al administrării probelor	485
11.3. Excluderea probelor obținute în mod nelegal	485
11.3.1. Excluderea probelor principale	485
11.3.1.1. Condiții	485
11.3.1.2. Cazuri de excludere obligatorie	487
11.3.1.3. Sancționarea probelor obținute în mod nelegal	488
11.3.1.3.1. Excluderea probelor inadmisibile prin natura lor	489
11.3.1.3.2. Excluderea probelor inadmisibile din cauza condițiilor în care au fost obținute	490
11.3.1.3.3. Excluderea probelor inadmisibile din cauza condițiilor în care au fost administrate	491
11.3.2. Excluderea probelor derivate	492
12. Aprecierea probelor	494
12.1. Noțiunea de apreciere a probelor	494
12.2. Libera apreciere și intima convingere a judecătorului	494

12.3. Standardul probei „dincolo de orice îndoială rezonabilă”	498
12.4. Valoarea probantă condiționată a unor mijloace de probă.....	501
13. Comunicarea probelor	502
Capitolul II. Mijloacele de probă și procedeele probatorii	503
1. Noțiunile de mijloc de probă și de procedeu probatoriu.....	503
2. Lista mijloacelor de probă prevăzute de lege	503
3. Declarațiile persoanelor	505
3.1. Reguli generale în materia audierii persoanelor	505
3.1.1. Categoriile de persoane care pot fi audiate în cursul procesului penal.....	505
3.1.2. Audierea prin interpret.....	506
3.1.3. Reguli privind ascultarea în cazuri speciale	507
3.1.3.1. Întreruperea audierii.....	507
3.1.3.2. Audierea persoanei aflate în detenție.....	508
3.2. Declarațiile părților și ale subiecților procesuali principali	508
3.2.1. Declarația suspectului sau inculpatului.....	508
3.2.1.1. Natura juridică	508
3.2.1.2. Clasificare	511
3.2.1.3. Procedura audierii suspectului sau inculpatului.....	511
3.2.1.3.1. Cadrul legal.....	511
3.2.1.3.2. Reguli generale	512
3.2.1.3.2.1. Enunțarea regulilor	512
3.2.1.3.2.2. Etapele audierii	512
3.2.1.3.2.2.1. Verificarea identității suspectului sau inculpatului... ..	512
3.2.1.3.2.2.2. Comunicarea calității procesuale și a drepturilor și obligațiilor.....	512
3.2.1.3.2.2.3. Expunerea liberă a faptei	515
3.2.1.3.2.2.4. Interogarea suspectului sau inculpatului.....	516
3.2.1.3.2.3. Drepturile suspectului sau inculpatului pe perioada audierii	517
3.2.1.3.3. Reguli speciale.....	518
3.2.1.3.4. Consemnarea declarațiilor	519
3.2.1.4. Fiabilitatea declarațiilor suspectului sau inculpatului.....	521
3.2.1.5. Valoarea probantă.....	522
3.2.2. Declarațiile persoanei vătămate, ale părții civile și ale părții responsabile civilmente	526
3.2.2.1. Natura juridică	526
3.2.2.2. Obligații ale organelor judiciare	526
3.2.2.3. Procedura de obținere a declarațiilor	528
3.2.2.4. Reguli derogatorii de audiere a persoanei vătămate	529
3.2.2.5. Valoarea probantă.....	530
3.2.2.6. Modalități speciale de audiere a persoanei vătămate și a părții civile care beneficiază de protecție.....	530
3.3. Declarațiile martorilor	533
3.3.1. Calitatea de martor.....	534

3.3.1.1. Noțiune	534
3.3.1.2. Capacitatea juridică testimonială	535
3.3.1.3. Îndatorirea de a fi martor	539
3.3.1.3.1. Caractere	539
3.3.1.3.2. Excepții	539
3.3.1.3.3. Conținut	541
3.3.1.4. Drepturile martorului	542
3.3.2. Obiectul declarației martorului	543
3.3.3. Audierea martorului	544
3.3.3.1. Procedura de obținere a declarațiilor martorilor	544
3.3.3.2. Faza procesuală în care are loc audierea	544
3.3.3.3. Modul de audiere	544
3.3.3.3.1. Etapa prealabilă audierii	545
3.3.3.3.1.1. Stabilirea identității, informarea martorului cu privire la obiectul cauzei și verificarea relației martorului cu părțile și subiecții procesuali principali	545
3.3.3.3.1.2. Comunicarea drepturilor și obligațiilor martorului	547
3.3.3.3.1.3. Jurământul și declarația solemnă a martorului	548
3.3.3.3.2. Audierea propriu-zisă	549
3.3.3.3.2.1. Etapa expunerii libere	549
3.3.3.3.2.2. Etapa întrebărilor	549
3.3.3.3.4. Consemnarea declarațiilor	552
3.3.4. Valoarea probantă	553
3.3.5. Cazuri speciale de audiere a martorului	554
3.3.6. Protecția martorului	555
3.3.6.1. Regimul măsurilor de protecție prevăzute de legea specială	555
3.3.6.2. Regimul măsurilor de protecție prevăzute de Codul de procedură penală în vigoare	562
3.3.6.2.1. Categoriile de martori protejați	562
3.3.6.2.2. Noțiunea de martor amenințat	563
3.3.6.2.3. Noțiunea de martor vulnerabil	564
3.3.6.2.4. Măsurile de protecție care pot fi dispuse față de martorii protejați	564
3.3.6.2.5. Procedura de luare a măsurilor de protecție	566
3.3.7. Reguli speciale de audiere a martorilor protejați	567
3.3.7.1. Protecția datelor de identificare ale martorului	567
3.3.7.2. Audierea martorului protejat prin intermediul mijloacelor audiovideo	570
3.3.8. Valoarea probantă a declarațiilor martorului protejat	572
3.3.9. Martorul asistent	572
3.4. Procedeele probatorii auxiliare	573
3.4.1. Confruntarea	573
3.4.2. Videoconferința	574
4. Înscrierile	575
4.1. Noțiune	575
4.2. Categoriile de înscrieri	576

4.3. Procesul-verbal	576
4.3.1. Procesul-verbal încheiat în cadrul procesului penal	576
4.3.2. Procesul-verbal încheiat în afara procesului penal	577
4.3.3. Cuprinsul procesului-verbal.....	578
4.3.4. Sancțiunea neîndeplinirii condițiilor legale	579
4.4. Valoarea probantă a înscrisurilor.....	579
5. Fotografiiile	579
6. Fotografierea și luarea amprentelor suspectului sau inculpatului ori ale altor persoane	580
7. Mijloacele materiale de probă	580
7.1. Noțiune	580
7.2. Categorii	580
7.3. Fixare.....	581
7.4. Valoarea probantă.....	581
8. Procedeele de descoperire și de ridicare a înscrisurilor și a mijloacelor materiale de probă	582
8.1. Ridicarea de obiecte și înscrisuri	582
8.1.1. Predarea obiectelor, a înscrisurilor sau a datelor informatice.....	582
8.1.2. Ridicarea silită de obiecte, înscrisuri sau date informatice.....	583
8.2. Percheziția	584
8.2.1. Noțiune	584
8.2.2. Clasificare.....	585
8.2.3. Percheziția domiciliară	585
8.2.3.1. Definiție.....	585
8.2.3.2. Condițiile în care se poate dispune percheziția domiciliară.....	586
8.2.3.3. Procedura de emitere a mandatului de percheziție domiciliară	587
8.2.3.3.1. Procedura în faza de urmărire penală	587
8.2.3.3.2. Procedura în faza de judecată	590
8.2.3.3.3. Critica reglementării	590
8.2.3.4. Mandatul de percheziție domiciliară.....	591
8.2.3.5. Efectuarea percheziției domiciliare	592
8.2.3.5.1. Procedura de efectuare.....	592
8.2.3.5.2. Identificarea și ridicarea obiectelor și înscrisurilor.....	595
8.2.3.5.3. Măsurile privind obiectele și înscrisurile ridicate.....	596
8.2.3.5.4. Conservarea sau valorificarea obiectelor ridicate.....	596
8.2.3.6. Reguli speciale privind efectuarea percheziției la o autoritate publică, instituție publică sau la o altă persoană juridică de drept public	596
8.2.3.7. Procesul-verbal de percheziție domiciliară.....	596
8.2.4. Percheziția corporală	597
8.2.4.1. Conținut	597
8.2.4.2. Condiții	598
8.2.4.3. Procedura de efectuare.....	599
8.2.4.4. Procesul-verbal de percheziție corporală.....	599
8.2.5. Percheziția unui vehicul.....	599
8.2.6. Percheziția informatică	600

8.2.6.1. Conținut	600
8.2.6.2. Etapele percheziției informatice	602
8.2.6.2.1. Obținerea sistemului informatic sau a suportului de stocare a datelor informatice.....	602
8.2.6.2.2. Emiterea mandatului de percheziție informatică în cadrul procedurii de autorizare	602
8.2.6.2.3. Punerea în executare a mandatului de percheziție informatică.....	605
8.2.6.2.4. Procesul-verbal de percheziție informatică	606
9. Cercetarea la fața locului	606
9.1. Noțiune	606
9.2. Procedura de efectuare.....	607
9.3. Procesul-verbal de cercetare la fața locului.....	608
10. Reconstituirea	608
10.1. Noțiune	608
10.2. Procedura de efectuare.....	609
10.3. Procesul-verbal de reconstituire	610
11. Identificarea persoanelor și a obiectelor	610
11.1. Scopul și obiectul măsurii.....	610
11.2. Modurile și competența de luare a măsurii.....	610
11.3. Procedura de identificare	611
11.4. Pluralitatea de identificări.....	612
12. Constatarea de specialitate.....	612
12.1. Noțiunea de constatare de specialitate	612
12.2. Delimitarea constatării, ca procedeu probatoriu, de recurgerea la o opinie de specialitate	613
12.3. Condițiile de admisibilitate a unei constatări de specialitate.....	614
12.4. Procedura de efectuare a constatării de specialitate.....	614
12.5. Raportul de constatare	615
12.5.1. Cuprinsul și natura juridică.....	615
12.5.2. Valoarea probantă.....	615
12.6. Refacerea sau completarea constatării de specialitate prin efectuarea unei expertize după finalizarea raportului de constatare	616
12.7. Constatarea și examinarea medico-legală.....	617
12.7.1. Noțiune	617
12.7.2. Examinarea fizică și colectarea probelor biologice	618
12.7.2.1. Aspecte generale.....	618
12.7.2.2. Examinarea fizică	620
12.7.2.3. Colectarea de probe biologice	623
12.7.2.3.1. Proba ADN	623
12.7.2.3.2. Prelevarea probelor biologice în vederea stabilirii alcoolemiei sau a prezenței în organism a substanțelor psihoactive în cazul conducătorilor de vehicule	624
12.7.2.4. Regimul legii speciale	626

13. Expertiza.....	628
13.1. Noțiuni	628
13.2. Caracter.....	630
13.2.1. Regula expertizei facultative	630
13.2.2. Excepția expertizelor obligatorii.....	630
13.2.2.1. Cazuri de expertiză medico-legală psihiatrică obligatorie.....	630
13.2.2.2. Alte cazuri de expertiză medico-legală obligatorie	632
13.2.2.2.1. Expertiza medico-legală pentru suspendarea urmăririi penale sau a judecării	632
13.2.2.2.2. Expertiza medico-legală pentru amânarea sau întreruperea executării pedepsei	632
13.2.2.2.3. Autopsia medico-legală	633
13.2.2.2.4. Autopsia medico-legală a fătului sau a nou-născutului.....	633
13.2.2.2.5. Expertiza toxicologică	633
13.3. Feluri.....	634
13.4. Calitatea procesuală de expert	635
13.4.1. Noțiune	635
13.4.2. Condiții	635
13.4.2.1. Condiții generale.....	635
13.4.2.2. Condiții speciale	636
13.4.2.2.1. Calitatea de expert medico-legal.....	636
13.4.2.2.2. Calitatea de expert criminalist	636
13.4.2.2.3. Calitatea de expert tehnic.....	637
13.4.2.2.4. Calitatea de expert contabil.....	638
13.4.3. Formarea experților oficiali	638
13.4.3.1. Modulurile de formare a experților oficiali	638
13.4.3.2. Instituțiile și laboratoarele specializate.....	639
13.4.3.3. Birourile locale de expertize	643
13.4.4. Poziția procesuală a expertului	645
13.5. Procedura	646
13.5.1. Efectuarea expertizei	646
13.5.1.1. Dispoziția.....	646
13.5.1.2. Numirea expertului	647
13.5.1.2.1. Sistemele de numire.....	647
13.5.1.2.2. Sistemul expertizei aparent necontradictorii.....	647
13.5.1.2.3. Sistemul expertizei contradictorii	649
13.5.1.3. Procedura de efectuare a expertizei	651
13.5.1.3.1. Procedura la instituțiile specializate	651
13.5.1.3.2. Procedura la birourile locale de expertize.....	652
13.5.1.4. Lămuririle cerute la institutul de emisiune	653
13.5.1.5. Prezentarea scriptelor de comparație	654
13.5.1.6. Expertiza medico-legală	654
13.5.1.6.1. Expertiza medico-legală a persoanelor în viață	654
13.5.1.6.1.1. Aspecte comune.....	654
13.5.1.6.1.2. Feluri.....	655
13.5.1.6.2. Expertiza medico-legală pe cadavre	661

13.5.1.7. Exhumarea	662
13.5.1.8. Expertiza genetică judiciară.....	662
13.5.1.9. Incompatibilitatea expertului	665
13.5.1.10. Drepturile și obligațiile expertului.....	665
13.5.1.11. Înlocuirea expertului	666
13.5.1.12. Raportul de expertiză.....	666
13.5.1.13. Audierea expertului	668
13.5.2. Suplimentul de expertiză	669
13.5.3. Efectuarea unei noi expertize.....	669
13.6. Valoarea probantă a raportului de expertiză.....	670
Capitolul III. Metodele speciale de obținere a probelor	672
1. Considerații generale	672
2. Metodele speciale de supraveghere	673
3. Supravegherea tehnică.....	676
3.1. Condiții privind utilizarea metodelor de supraveghere tehnică în cadrul procesului penal.....	677
3.1.1. Condiții de fond.....	678
3.1.1.1. Suspiciunea rezonabilă	678
3.1.1.2. Proportionalitatea.....	681
3.1.1.3. Subsidiaritatea	682
3.1.2. Condiții de formă.....	684
3.1.2.1. Existența unei urmăriri penale legal începute.....	684
3.1.2.2. Autorizarea	685
3.1.2.2.1. Autorizarea supravegherii tehnice de către judecătorul de drepturi și libertăți	685
3.1.2.2.2. Autorizarea supravegherii tehnice de către procuror.....	688
3.1.2.3. Durata mandatului de supraveghere tehnică.....	690
3.1.2.4. Autenticitatea.....	692
3.1.2.4.1. Semnătura electronică extinsă	692
3.1.2.4.2. Certificarea pentru autenticitate de către procuror	693
3.2. Înregistrările care pot fi efectuate fără autorizare	698
3.3. Punerea în executare a mandatului de supraveghere	699
3.4. Utilizarea și în altă cauză penală a materialului probatoriu rezultat din supravegherea tehnică	704
4. Metodele speciale de cercetare	706
4.1. Obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane	707
4.2. Reținerea, predarea și percheziționarea trimiterilor poștale	709
4.3. Utilizarea investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor.....	712
4.3.1. Noțiunea de investigație sub acoperire	712
4.3.2. Regimul legii speciale	715
4.3.3. Regimul Codului de procedură penală	716
4.3.3.1. Caracterul special al regimului probatoriu al investigației sub acoperire	716
4.3.3.2. Condițiile utilizării investigatorilor sub acoperire în cadrul procesului penal.....	716

4.3.3.3. Conținutul noțiunii de investigator sub acoperire.....	720
4.3.3.4. Procedura de autorizare	721
4.3.3.5. Prelungirea autorizării	722
4.3.3.6. Folosirea datelor sau informațiilor obținute.....	722
4.3.3.7. Protecția identității investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor	723
4.3.4. Legătura cu alte instituții	723
4.3.4.1. Interzicerea provocării	723
4.3.4.2. Interzicerea comiterii de infracțiuni.....	724
4.3.4.3. Audierea investigatorilor sub acoperire.....	726
4.3.5. Constituirea unei tehnici probatorii sub controlul exclusiv al procurorului	726
4.3.6. Critica reglementării	728
4.3.7. Recurgerea la colaboratori.....	729
4.4. Participarea autorizată la anumite activități.....	729
4.5. Livrarea supravegheată.....	732
4.6. Obținerea datelor de trafic și de localizare prelucrate de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice ori furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului	734
4.7. Obținerea de date privind situația financiară a unei persoane	735
5. Conservarea datelor informatice.....	736

TITLUL V MĂSURILE PROCESUALE

Capitolul I. Măsurile preventive	739
1. Noțiuni generale privind măsurile procesuale	739
1.1. Definiție.....	739
1.2. Caracteristici	740
1.3. Clasificare.....	741
2. Noțiunea și categoriile de măsuri preventive.....	742
3. Trăsături comune	743
4. Clasificarea măsurilor procesuale preventive	756
4.1. Măsurile preventive restrictive de libertate	757
4.2. Măsurile preventive privative de libertate	759
5. Reținerea.....	761
5.1. Definiție.....	761
5.2. Distincția față de alte măsuri	762
5.3. Condițiile de luare a măsurii.....	763
5.3.1. Condițiile de fond	763
5.3.2. Condițiile de formă.....	766
5.4. Motivele reținerii	769
5.5. Durata reținerii.....	770
5.6. Actul prin care se dispune reținerea.....	772
5.7. Sesizarea judecătorului de drepturi și libertăți, consecutivă reținerii	772
5.8. Reținerea în situații speciale	773

5.9. Procedura după luarea măsurii	774
5.10. Punerea în executare a măsurii reținerii.....	775
5.11. Plângerea împotriva măsurii reținerii	776
6. Controlul judiciar.....	777
6.1. Noțiuni	777
6.2. Condiții	778
6.3. Competența de luare a măsurii	779
6.4. Luarea măsurii controlului judiciar de către procuror	779
6.5. Calea de atac împotriva măsurii controlului judiciar dispuse de procuror	781
6.6. Luarea măsurii controlului judiciar de către judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată	783
6.7. Conținutul controlului judiciar	783
6.7.1. Controlul judiciar obligatoriu	783
6.7.2. Controlul judiciar facultativ.....	784
6.7.3. Obligațiile subsecvente ale organului judiciar care a dispus măsura.....	789
6.7.4. Modificarea conținutului controlului judiciar.....	790
6.8. Durata controlului judiciar.....	791
6.8.1. Durata în cursul urmăririi penale.....	791
6.8.2. Durata în procedura de cameră preliminară și de judecată	793
7. Controlul judiciar pe cauțiune	794
7.1. Condiții	794
7.2. Luarea măsurii controlului judiciar pe cauțiune	796
7.3. Conținutul cauțiunii.....	797
8. Arestul la domiciliu	798
8.1. Noțiuni	798
8.2. Natura juridică	799
8.3. Condiții	802
8.3.1. Condiții pozitive	802
8.3.2. Condițiile negative.....	806
8.4. Procedura luării măsurii.....	808
8.4.1. Luarea măsurii arestului la domiciliu de către judecătorul de drepturi și libertăți	808
8.4.2. Luarea măsurii arestului la domiciliu de către judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată	810
8.5. Conținutul măsurii arestului la domiciliu	810
8.6. Supravegherea respectării măsurii.....	814
8.7. Durata arestului la domiciliu	816
8.8. Importanța arestului la domiciliu pentru garantarea libertății persoanei	817
9. Arestarea preventivă	818
9.1. Noțiuni	818
9.2. Caractere.....	819
9.3. Deosebirea dintre arestarea preventivă și celelalte forme de arestare	821
9.4. Condițiile și cazurile de aplicare a măsurii arestării preventive	822
9.4.1. Condițiile arestării preventive	822
9.4.2. Cazurile de arestare preventivă.....	824

9.5. Procedura de luare a măsurii arestării preventive	840
9.5.1. Arestarea inculpatului în cursul urmăririi penale	840
9.5.1.1. Considerații generale	840
9.5.1.2. Etapele procedurii de arestare	840
9.5.1.3. Soluționarea propunerii de arestare	845
9.5.1.3.1. Respingerea propunerii de arestare preventivă în cursul urmăririi penale	845
9.5.1.3.2. Admiterea propunerii de arestare preventivă în cursul urmăririi penale	845
9.5.1.4. Încunoștințarea despre arestarea preventivă și locul de deținere a inculpatului arestat preventiv	846
9.5.1.5. Luarea măsurilor de ocrotire în caz de arestare preventivă în cursul urmăririi penale	846
9.5.1.6. Emiterea mandatului de arestare preventivă în cursul urmăririi penale	849
9.5.1.7. Punerea în executare a mandatului de arestare preventivă emis în cursul urmăririi penale	850
9.5.1.7.1. Executarea mandatului de arestare când acesta a fost emis după ascultarea inculpatului	850
9.5.1.7.2. Executarea mandatului de arestare emis în lipsa inculpatului	851
9.5.1.7.3. Negăsirea persoanei prevăzute în mandatul de arestare preventivă	852
9.5.1.8. Locul executării	852
9.5.2. Durata arestării inculpatului în cursul urmăririi penale	853
9.5.3. Prolungirea duratei arestării preventive	856
9.5.4. Procedura prelungirii arestării preventive	859
9.5.4.1. Competența judecătorului de drepturi și libertăți	859
9.5.4.2. Procedura în fața procurorului	859
9.5.4.3. Termenul de 5 zile de sesizare a instanței	861
9.5.4.4. Procedura în fața judecătorului de drepturi și libertăți din cadrul instanței competente	862
9.5.4.5. Soluții	863
9.5.4.5.1. Respingerea propunerii de prelungire a arestării preventive	863
9.5.4.5.2. Admiterea propunerii de prelungire a arestării preventive	863
9.5.5. Arestarea preventivă a inculpatului în procedura de cameră preliminară și în cursul judecății	863
9.5.6. Durata maximă a arestării inculpatului în cursul judecății	864
9.5.7. Rearestarea inculpatului	865
9.6. Tratatamentul medical sub pază permanentă	866
9.7. Arestarea în situații speciale	867
10. Calea de atac împotriva încheierilor prin care se dispune cu privire la măsurile preventive în cadrul procesului penal	867
10.1. Cadrul general	867

10.2. Calea de atac împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în cursul urmăririi penale (art. 204 C. pr. pen.).....	868
10.3. Calea de atac împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în procedura de cameră preliminară (art. 205 C. pr. pen.)	871
10.4. Calea de atac împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în cursul judecății (art. 206 C. pr. pen.).....	872
11. Verificarea măsurilor preventive	872
11.1. Verificarea măsurilor preventive în procedura de cameră preliminară	872
11.2. Verificarea măsurilor preventive în cursul judecății	874
12. Încetarea de drept a măsurilor preventive.....	876
12.1. Cazurile de încetare de drept	876
12.2. Procedura de constatare a încetării de drept a măsurilor preventive	877
13. Revocarea măsurilor preventive	878
13.1. Cazuri de revocare.....	878
13.2. Efectele revocării măsurilor reținerii și arestării preventive.....	879
13.3. Procedura de revocare a măsurii preventive.....	880
13.3.1. Revocarea din oficiu.....	880
13.3.2. Revocarea la cerere.....	881
14. Înlocuirea măsurilor preventive.....	882
14.1. Condițiile înlocuirii.....	882
14.2. Procedura de înlocuire	884
14.2.1. Înlocuirea din oficiu.....	884
14.2.2. Înlocuirea la cerere	885
14.2.3. Înlocuirea măsurii arestului la domiciliu sau a arestării preventive cu măsura controlului judiciar pe cauțiune	886
15. Reguli speciale pentru minori.....	887
Capitolul II. Măsurile de siguranță cu caracter medical	890
1. Noțiune	890
2. Feluri.....	890
3. Obligarea la tratament medical.....	890
4. Internarea medicală	891
5. Condiții de fond.....	892
6. Procedura de luare a măsurilor de siguranță.....	893
6.1. Procedura de luare a măsurii obligării la tratament medical	893
6.1.1. Procedura de luare a măsurii în cursul urmăririi penale și al procedurii de cameră preliminară	893
6.1.2. Procedura de luare a măsurii în cursul judecății	894
6.1.3. Confirmarea ori, după caz, înlocuirea sau încetarea măsurii obligării provizorii la tratament medical	895
6.1.4. Ridicarea măsurii obligării provizorii la tratament medical	895
6.2. Procedura de luare a măsurii internării medicale provizorii.....	895
6.2.1. Procedura în cursul urmăririi penale sau al procedurii de cameră preliminară.....	895
6.2.2. Procedura în cursul judecății	896

6.2.3. Confirmarea ori, după caz, înlocuirea sau încetarea măsurii internării medicale provizorii	897
6.2.4. Ridicarea măsurii internării medicale provizorii	897
6.3. Durata măsurilor de siguranță.....	897

Capitolul III. Măsurile asigurătorii, restituirea lucrurilor și restabilirea situației anterioare săvârșirii infracțiunii	898
1. Măsurile asigurătorii.....	898
1.1. Noțiune	898
1.2. Bunurile asupra cărora se pot lua măsuri asigurătorii.....	900
1.3. Bunurile asupra cărora nu se pot lua măsuri asigurătorii.....	901
1.4. Condițiile de luare a măsurilor asigurătorii	903
1.5. Organele judiciare penale competente.....	905
1.6. Procedura de luare	905
1.7. Procedura de executare	906
1.7.1. Sechestrul propriu-zis	906
1.7.2. Procesul-verbal de sechestrul	907
1.7.3. Inscripția ipotecară.....	908
1.7.4. Poprirea.....	908
1.8. Cazuri speciale de valorificare a bunurilor mobile sechestrate	909
1.9. Procedura de valorificare a bunurilor mobile sechestrate în cursul urmăririi penale.....	910
1.10. Procedura de valorificare a bunurilor mobile sechestrate în cursul judecătii	910
1.11. Contestarea măsurilor asigurătorii și a modului de aducere la îndeplinire a acestora	911
1.11.1. Contestarea măsurilor asigurătorii luate de procuror și a modului de aducere la îndeplinire a acestora	911
1.11.2. Contestarea măsurilor asigurătorii dispuse în procedura de cameră preliminară sau în cursul judecătii și a modului de aducere la îndeplinire a acestora	912
1.12. Contestarea modului de valorificare a bunurilor mobile sechestrate.....	913
2. Restituirea lucrurilor.....	914
2.1. Noțiune	914
2.2. Condiții	914
3. Restabilirea situației anterioare.....	915
3.1. Noțiune	915
3.2. Condiții	915

TITLUL VI

ACTELE PROCESUALE ȘI PROCEDURALE COMUNE

Capitolul I. Noțiuni elementare	917
1. Noțiunea de act de procedură în procesul penal	917
2. Delimitarea față de actul de procedură civilă	919
3. Actele procesuale.....	921
4. Actele procedurale.....	923

5. Documentele procedurale	924
6. Semnificația distincției dintre actele procesuale și cele procedurale	924
7. Condițiile de admisibilitate ale actelor de procedură	924
7.1. O prezentare generală	924
7.2. Condiții de fond	925
7.3. Condiții de formă	926
8. Clasificarea actelor de procedură	929
Capitolul II. Categoriile de acte comune de procedură	931
1. Cererea	931
2. Citarea	932
2.1. Noțiune	932
2.2. Consecințe	932
2.3. Formele citării	933
2.3.1. Distincția dintre citare și chemarea unei persoane	933
2.3.2. Realizarea citării	933
2.3.3. Modurile de citare	934
2.4. Procedura de citare	936
2.4.1. Caracter	936
2.4.2. Persoanele competente	936
2.4.3. Citația scrisă	936
2.4.3.1. Noțiune	936
2.4.3.2. Conținut	937
2.4.3.2.1. Chemarea	937
2.4.3.2.2. Sancțiunea	938
2.4.3.2.3. Comunicarea drepturilor procesuale	939
2.4.3.3. Locul de citare	939
2.4.3.4. Înmânarea citației	946
2.4.3.4.1. Înmânarea citației persoanei citate	946
2.4.3.4.2. Înmânarea citației altor persoane	947
2.4.3.5. Imposibilitatea de a comunica citația	948
2.4.3.6. Dovada de primire	949
2.4.3.7. Procesul-verbal de predare, afișare sau transmitere electronică a citației	949
2.4.3.8. Incidente privind citarea	949
3. Mandatul de aducere	950
3.1. Noțiune	950
3.2. Persoanele față de care poate fi emis	951
3.3. Condiții de emitere	952
3.4. Procedura de emitere	954
3.5. Executarea mandatului de aducere	955
4. Comunicarea actelor de procedură	956
4.1. Noțiune	956
4.2. Moduri de comunicare	957
4.3. Procedura	957
5. Accesul la bazele electronice de date	958

6. Comisia rogatorie și delegarea.....	959
6.1. Comisia rogatorie	959
6.2. Delegarea	960
6.3. Procedura	960
Capitolul III. Modificarea actelor de procedură	962
1. Modalități.....	962
2. Modificări în acte procedurale.....	962
3. Îndreptarea erorilor materiale	962
3.1. Noțiune	962
3.2. Condiții	963
3.3. Procedura	965
4. Înlăturarea unor omisiuni vădite	966
Capitolul IV. Termenele.....	969
1. Noțiune	969
2. Reglementare	969
2.1. Regula.....	969
2.2. Excepția	969
3. Modalități de determinare.....	969
4. Rațiune.....	970
5. Clasificare.....	971
5.1. Termenele substanțiale	971
5.2. Termenele procedurale	972
5.3. Deosebire între termenele substanțiale și cele procedurale	975
6. Calcularea termenelor.....	976
6.1. Calcularea termenelor substanțiale	976
6.2. Calcularea termenelor procedurale	977
7. Prorogarea termenelor	978
8. Acte considerate ca făcute în termen	978
9. Consecințele nerespectării termenelor	979
Capitolul V. Cheltuielile judiciare.....	982
1. Noțiune	982
2. Feluri.....	982
3. Fundamentul juridic al obligației de a suporta cheltuielile judiciare.....	983
4. Cheltuielile avansate de stat.....	984
4.1. Plata cheltuielilor avansate de stat în caz de renunțare la urmărirea penală, condamnare, amânare a aplicării pedepsei sau renunțare la aplicarea pedepsei	984
4.2. Plata cheltuielilor judiciare avansate de stat în cazul declarării apelului, a recursului în casație ori a contestației sau al introducerii oricărei alte cereri	985
4.3. Plata cheltuielilor avansate de stat în caz de achitare	985
4.4. Plata cheltuielilor judiciare avansate de stat în caz de încetare a procesului penal	986

4.5. Plata cheltuielilor avansate de stat în caz de continuare a procesului penal	986
4.6. Plata cheltuielilor avansate de stat în faza de urmărire penală, în caz de clasare și de respingere a unei plângeri formulate împotriva actelor și măsurilor de urmărire penală	987
4.7. Suportarea de către mai multe părți sau persoane vătămate a cheltuielilor avansate de stat	987
4.8. Plata cheltuielilor avansate de stat în caz de restituire a cauzei la procuror	988
5. Cheltuielile făcute de părți	988
5.1. Plata cheltuielilor făcute de părți în caz de condamnare, renunțare la urmărirea penală, renunțare la aplicarea pedepsei sau amânare a aplicării pedepsei și de admitere a acțiunii civile	988
5.2. Plata cheltuielilor judiciare în caz de renunțare la pretențiile civile, tranzacție, mediere și recunoaștere a pretențiilor civile	988
5.3. Plata cheltuielilor făcute de părți în caz de achitare sau de respingere a acțiunii civile	988
5.4. Plata cheltuielilor făcute de părți în celelalte cazuri	989
6. Sumele cuvenite martorului, expertului și interpretului	989
7. Procedura de stabilire a cheltuielilor judiciare	990
7.1. Dispoziția	990
7.2. Executarea	990
Capitolul VI. Sancțiunile procesuale	991
1. Noțiune	991
2. Feluri	991
3. Inexistența	992
4. Decăderea	992
5. Inadmisibilitatea	994
6. Nulitatea	995
6.1. Noțiune	995
6.2. Domeniul de aplicare	996
6.3. Concepția legiuitorului cu privire la nulitate	998
6.3.1. Sisteme de reglementare	998
6.3.2. Reglementarea actuală	998
6.4. Condiții generale	1000
6.4.1. Să existe o încălcare a dispozițiilor legale	1000
6.4.2. Să se producă o vătămare procesuală	1001
6.4.3. Vătămarea să nu poată fi remediată altfel decât prin desființarea actului	1001
6.5. Clasificare	1002
6.5.1. Nulitățile exprese	1002
6.5.2. Nulitățile virtuale	1002
6.5.3. Nulitățile absolute	1003
6.5.3.1. Noțiune	1003
6.5.3.2. Trăsături	1003

6.5.3.3. Cazuri de nulități absolute	1004
6.5.4. Nulitățile relative	1010
6.5.4.1. Noțiune	1010
6.5.4.2. Trăsături	1010
6.5.4.3. Exigența vătămării procesuale	1013
6.5.4.4. Cazul special al nulităților relative de interes public	1014
6.6. Acțiunea în constatarea nulității	1017
6.7. Efectele constatării nulității	1017
6.8. Necesitatea unei reforme	1020
7. Amenda judiciară	1021
7.1. Noțiune	1021
7.2. Cazuri	1021
7.3. Procedura privitoare la amenda judiciară	1029
7.3.1. Aplicarea amenzii	1029
7.3.2. Anularea sau reducerea amenzii	1029
7.4. Punerea în executare	1030

TITLUL VII

REFORMA PROCEDURII PENALE

1. Justificarea Titlului	1031
2. Instabilitatea procedurii penale	1031
3. Orientarea de ansamblu a noii reglementări	1032
4. Exigențele reformei	1032
5. Fundamentele reformei	1033
6. Principiile procedurii penale	1034
6.1. Separația funcțiilor judiciare	1034
6.1.1. Eliminarea funcției prevăzute de art. 3 alin. (1) lit. c) C. pr. pen.: funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată	1034
6.1.2. Eliminarea competenței funcționale a judecătorului de cameră preliminară	1035
6.1.3. Eliminarea jurisdicției de cameră preliminară	1036
6.1.4. Renunțarea la procedura de cameră preliminară ca fază procesuală distinctă a procesului penal	1036
6.1.5. Preluarea de către instanța de judecată a funcției judecătorului de cameră preliminară	1037
6.1.6. Substituirea judecătorului de cameră preliminară de către instanța de judecată	1037
6.2. Prezumția de nevinovăție	1046
6.3. Dreptul la apărare	1048
7. Acțiunea penală	1050
7.1. Stingerea acțiunii penale	1050
7.2. Continuarea procesului penal la cererea suspectului sau inculpatului	1050
8. Acțiunea civilă	1051
8.1. Introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente	1051
8.2. Renunțarea la pretențiile civile	1051

9. Asistența juridică	1052
9.1. Domeniul de aplicare	1052
9.2. Avocatul din oficiu	1052
9.2.1. Neasigurarea substituirii	1052
9.2.2. Absența nejustificată a avocatului	1052
9.3. Consultarea dosarului	1053
10. Competența instanței de judecată	1054
10.1. Competența tribunalului	1054
10.2. Competența curții de apel	1054
10.3. Competența Curții Militare de Apel	1055
10.4. Competența Înaltei Curți de Casație și Justiție	1055
10.5. Competența în caz de schimbare a calității inculpatului	1055
10.6. Excepțiile de necompetență	1055
11. Remediile procesuale ale imparțialității organelor judiciare	1056
11.1. Recuzarea	1056
11.2. Procedura de soluționare a abținerii sau recuzării judecătorului	1057
11.3. Procedura de soluționare a abținerii sau recuzării procurorului	1057
11.4. Strămutarea	1059
12. Probele	1059
12.1. Sarcina probei	1059
12.2. Excluderea probelor obținute în mod nelegal	1060
12.3. Aprecierea probelor	1060
13. Mijloacele de probă și procedeele probatorii	1062
13.1. Reguli speciale privind ascultarea	1062
13.2. Consemnarea declarațiilor suspectului sau inculpatului	1062
13.3. Protecția persoanei vătămate și a părții civile	1063
13.4. Audierea martorilor	1063
13.4.1. Capacitatea de a fi martor	1063
13.4.2. Obiectul și limitele declarației martorului	1063
13.4.3. Persoanele care au dreptul de a refuza să dea declarații în calitate de martor	1065
13.4.4. Cazurile speciale de audiere a martorului	1066
13.4.5. Martorul amenințat	1066
13.4.6. Dispunerea încetării măsurii protecției martorului în cursul judecății	1067
13.5. Metodele speciale de obținere a probelor	1067
13.5.1. Noțiunea de livrare supravegheată	1067
13.5.2. Supravegherea tehnică	1068
13.5.2.1. Condițiile supravegherii tehnice	1068
13.5.2.2. Înregistrările efectuate de părți și de subiecții procesuali principali	1068
13.5.2.3. Înregistrările efectuate de camerele de supraveghere și în locuri publice	1069
13.5.2.4. Informarea persoanei supravegheate	1070
13.5.2.5. Conservarea materialelor rezultate din supravegherea tehnică	1072
13.5.3. Metodele speciale de cercetare	1072

13.5.3.1. Obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane	1072
13.5.3.2. Reținerea, predarea și percheziționarea trimiterilor poștale	1073
13.5.3.3. Obținerea de date privind situația financiară a unei persoane ..	1073
13.5.3.4. Conservarea datelor informatice	1074
13.6. Percheziția	1074
13.6.1. Percheziția domiciliară	1074
13.6.1.1. Procedura de emitere a mandatului de percheziție domiciliară în cursul judecății.....	1074
13.6.1.2. Efectuarea percheziției domiciliare	1075
13.6.1.3. Procesul-verbal de percheziție	1075
13.6.1.4. Măsurile privind obiectele ori înscrisurile ridicate	1076
13.6.2. Perchezițiile efectuate la o autoritate publică, instituție publică sau la alte persoane juridice de drept public	1076
13.6.3. Percheziția corporală	1076
13.7. Ridicarea de obiecte și înscrisuri	1076
13.7.1. Predarea obiectelor, înscrisurilor sau a datelor informatice.....	1076
13.7.2. Ridicarea silită de obiecte și înscrisuri	1077
13.8. Expertiza și constatarea de specialitate.....	1077
13.8.1. Renunțarea la opinia unor specialiști	1077
13.8.2. Recurgerea la experți independenți autorizați	1077
13.8.3. Constatarea de specialitate.....	1078
13.8.4. Numirea expertului	1079
13.8.5. Drepturile și obligațiile expertului	1080
13.8.6. Procedura efectuării expertizei	1080
14. Măsurile procesuale	1080
14.1. Condițiile generale de luare a măsurilor preventive	1080
14.2. Verificarea măsurilor preventive în cursul judecății.....	1080
14.3. Reținerea	1082
14.4. Calea de atac împotriva măsurii controlului judiciar dispuse de procuror	1082
14.5. Arestul la domiciliu	1083
14.5.1. Condițiile generale de luare a măsurii arestului la domiciliu	1083
14.5.2. Luarea măsurii arestului la domiciliu de către instanța de judecată	1084
14.6. Arestarea preventivă	1085
14.6.1. Condițiile de luare a măsurii arestării preventive	1085
14.6.2. Admiterea propunerii de arestare preventivă în cursul urmăririi penale.....	1087
14.6.3. Încunoștințarea despre arestarea preventivă	1087
14.6.4. Executarea mandatului de arestare preventivă emis în lipsa inculpatului	1087
14.6.5. Procedura prelungirii arestării preventive în cursul urmăririi penale.....	1087
14.7. Revocarea măsurilor preventive și înlocuirea unei măsuri preventive cu o altă măsură preventivă	1088
14.7.1. Condițiile înlocuirii măsurilor preventive.....	1088

14.7.2. Competența revocării și înlocuirii măsurilor preventive	1089
14.8. Măsurile asigurătorii	1089
14.8.1. Condițiile generale de luare a măsurilor asigurătorii	1089
14.8.2. Ridicarea măsurilor asigurătorii	1090
14.8.3. Valorificarea bunurilor mobile sechestrate în cursul judecății	1092
14.8.4. Contestarea modului de valorificare a bunurilor mobile sechestrate.....	1093
15. Actele procesuale și procedurale comune.....	1093
15.1. Citarea.....	1093
15.1.1. Înmânarea citației	1093
15.1.2. Înmânarea citației altor persoane	1093
15.2. Mandatul de aducere.....	1094
15.3. Accesul la bazele electronice de date	1095
15.4. Cheltuielile judiciare.....	1096
15.4.1. Plata cheltuielilor avansate de stat în caz de renunțare la urmărirea penală, condamnare sau aplicare a unei măsuri educative, amânare a aplicării pedepsei sau renunțare la aplicarea pedepsei	1096
15.4.2. Plata cheltuielilor avansate de stat în celelalte cazuri.....	1096
15.4.3. Plata cheltuielilor judiciare făcute de părți	1097
15.5. Regimul nulităților.....	1097
15.5.1. Nulitățile absolute.....	1097
15.5.2. Nulitățile relative	1099
16. Compunerea instanței	1101
17. Concluzii.....	1101
Bibliografie	1103
Index	1148

TITLUL I

CARACTERIZARE GENERALĂ A PROCEDURII PENALE

CAPITOLUL I

NOȚIUNI INTRODUCTIVE

1. Noțiunea de procedură penală

1.1. Definiție

1. Procedura penală aparține dreptului public intern, deoarece vizează realizarea justiției penale și exercițiul dreptului de a pedepsi al statului¹. Ea cuprinde, în principal, ansamblul normelor juridice ce reglementează „desfășurarea procesului penal”². În acest fel, procedura penală are un conținut complex, întrucât include, practic, toate regulile referitoare la constatarea infracțiunilor, la identificarea, prinderea, urmărirea și judecata persoanelor cu privire la care există presupunerea că le-au comis, inclusiv regulile privind executarea pedepselor și a celorlalte măsuri penale, precum și totalitatea formelor ce determină organizarea, competența și procedeele juridice utilizate de organele judiciare penale. În esență, ea este știința care ne arată calea de urmat într-un proces penal³.

Pe lângă procesul penal însă, așa cum precizează însuși art. 1 alin. (1) C. pr. pen. în vigoare, normele de procedură penală reglementează desfășurarea „și a altor proceduri judiciare”, dacă au legătură cu o „cauză penală”. Considerăm că referirea la „cauză penală” are în vedere obiectul principal al procedurii penale, care îl reprezintă procesul penal de fond, mai exact, substanța acestuia, litigiul de drept penal material născut din săvârșirea unei infracțiuni, ce scoate în evidență legătura procedurii penale cu dreptul penal material, care, în raport cu procedura penală, nu este decât un drept potențial, deoarece nu poate fi concretizat fără o procedură penală, adică fără să existe anumite forme de punere în aplicare⁴.

¹ Pe de o parte, autoritățile judiciare care realizează activitatea de tragere la răspundere penală a infractorilor prin aplicarea constrângerii de stat, în interesul societății, sunt autorități publice, iar, pe de altă parte, normele de procedură care reglementează înfăptuirea justiției în materie penală, ca una dintre puterile ce se exercită în stat, sunt, de regulă, de ordine publică.

² În doctrina străină s-a subliniat că limitarea obiectului procedurii penale la „desfășurarea procesului penal” (s.n.) este necorespunzătoare, deoarece studiul procesului penal comportă două aspecte: acela al elementelor necesare realizării sale și acela al derulării sale ulterioare (J. Pradel, *Procédure pénale*, 12e éd., Ed. Cujas, Paris, 2004, p. 9).

³ I. Tanoviceanu, *Curs de procedură penală*, Atelierele grafice SOCEC & Co., Societate Anonimă, București, 1913, p. 1.

⁴ Din acest punct de vedere, se poate considera că procedura penală cuprinde, în esență, normele juridice care stabilesc cum trebuie să se procedeze la aplicarea dreptului penal material, iar procesul penal este legătura necesară și linia inevitabilă de unire între infracțiune și sancțiune (a se vedea J. Pradel, *op. cit.*, p. 12).

Definirea procedurii penale în raport cu normele juridice care o alcătuiesc permite stabilirea unor caracteristici care o particularizează față de alte materii. Astfel, este evident **formalismul** pe care se întemeiază, care trebuie să constituie o garanție pentru legalitate și să imprime o anumită solemnitate procesului penal, întrucât numai prin intermediul regulilor poate fi realizată punerea în valoare a dreptului penal. Ea ne arată pur și simplu care sunt condițiile formale în care se aplică dispozițiile dreptului material.

Dreptul penal nu se poate aplica decât după normele de procedură penală, care sunt dinainte stabilite de lege. De aceea, normele de procedură penală trebuie să aibă **prioritate** în raport cu normele de drept penal material¹. În același timp, se poate considera că ele **derivă** din existența dreptului penal, deoarece sunt necesare doar pentru aplicarea acestuia, iar procedura penală nu poate fi concepută fără premisa unui drept penal care îi formează domeniul de aplicare².

Totodată, procedura penală se bazează pe surse care astăzi sunt extrem de **diverse** și este foarte **dinamică**, sub influența schimbului de idei, a creșterii criminalității, îndeosebi a criminalității grave, dar și a multiplelor reglementări internaționale privind drepturile omului și a jurisprudențelor aferente³. În mod evident, ea formează o parte a **dreptului pozitiv**, deoarece conține reguli impuse organelor judiciare penale spre aplicare și garantate de stat prin intervenirea sancțiunilor procesuale prevăzute de lege. Aceste **reguli** se doresc a fi cât mai **simple** și **clare**, pentru a putea fi înțelese și aplicate în mod corect și în concordanță cu principiile, deoarece în procesul penal eroarea judiciară poate avea consecințe dintre cele mai grave.

1.2. Importanța procedurii penale

2. Necesitatea unei proceduri penale este indiscutabilă, deoarece ea trebuie să garanteze celeritatea justiției penale, ca deziderat esențial pentru realizarea finalității procesului penal, evident, în limitele unei durate rezonabile, să ofere justiției posibilitatea de a afla adevărul real (obiectiv), iar nu pe cel formal (judiciar), pentru a se realiza o judecată corespunzătoare, să asigure organizarea unui proces penal echilibrat, cu respectarea egalității între părți, și să permită evitarea, pe cât posibil, a erorilor judiciare.

Practic, se impun trei exigențe în fața unei proceduri penale pentru a fi eficientă și, în același timp, protectoare a drepturilor și libertăților persoanei, și anume: **o protecție de natură legislativă**, în lumina angajamentelor noastre europene și internaționale, dar și a normelor constituționale; **un regim de probe**, care să garanteze fiabilitatea procesului penal și respectarea demnității umane; **o organizare judiciară**, care să permită, în toate stadiile procedurii, garantarea independenței organelor procesului penal, atât a unora față de altele, cât și în raport cu organe din afara instituțiilor judiciare⁴.

Din această triplă exigență decurge o certă complexitate a procedurii penale, în care nu trebuie să se vadă un obstacol în calea stabilirii adevărului, ci preocuparea ca,

¹ V. Dongoroz, *Explicații introductive*, în V. Dongoroz ș.a., „Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român”, Ed. Academiei, București, 1975, pp. 7-9.

² *Ibidem*.

³ A se vedea: J. Lasserre Capdeville, *L'année de droit pénal et de procédure pénale 2012*, Lamy, Wolters Kluwer, Paris, 2013, p. 13 și urm.; R. Merle, A. Vitu, *Traité de droit criminel. Procédure pénale*, Ed. Cujas, Paris, 1979, p. 11; M. Delmas-Marty, *Procédures pénales d'Europe*, PUF, Paris, 1995, p. 69; S. Coughlan, *Criminal procedure*, 3rd ed., Irvin Law, Ontario, 2016, pp. 7-33.

⁴ A se vedea S. Guinchard, J. Buisson, *Procédure pénale*, Ed. Litec, Paris, 2000, p. 4.

în fiecare etapă a procesului penal, dosarul care se elaborează împotriva unei persoane să fie supus constant îndoielii celor care au sarcina de a se ocupa de el, în pofida părerilor anterioare care au fost exprimate asupra cauzei. Dubiul actorilor procesului penal este cea mai bună garanție, în practică, pentru o bună justiție, la fel ca și separarea funcțiilor judiciare¹.

Procedura penală prezintă un mare interes pentru societatea lezată prin infracțiune, dar și pentru persoana calificată pe drept sau pe nedrept ca fiind participant, deoarece, dacă ea trebuie să permită urmărirea și judecarea culpabililor, trebuie să împiedice, în același timp, ca un nevinovat să fie urmărit și condamnat în mod injust. Doar un profan ar putea crede că procedura penală este un ansamblu de formalități inutile, un mijloc de șicane sau o materie care favorizează reaua-credință².

Dimpotrivă, pentru a apăra în mod eficient societatea, nu este suficient ca legiuitorul să prevadă și să pedepsească cu mai multă sau mai puțină severitate actele infracționale, ci este necesar să stabilească regulile care fac posibilă descoperirea rapidă și condamnarea sigură a celor care au înfrânt legea penală. Interesul societății pretinde o represiune rapidă și certă a infracțiunilor. Procedura penală, organizând jurisdicțiile penale și fixând regulile de cercetare, de constatare a infracțiunilor, de administrare a probelor și de judecată a infracțiunilor, trebuie să aibă ca scop pe acela de a asigura, dacă nu întotdeauna rapiditatea, cel puțin siguranța represiunii³.

Cu toate acestea, întrucât interesul individului în general nu trebuie sacrificat în interesul societății, chiar dacă acesta din urmă este prioritar, atunci când justiția comandă ca cel vinovat de săvârșirea unei infracțiuni să fie întotdeauna pedepsit, ea pretinde, totodată, nu mai puțin imperativ, ca cel care este nevinovat să aibă posibilitatea de a se apăra și să nu poată fi privat de libertate sau sancționat decât dacă vinovăția și responsabilitatea sa au fost ferm stabilite în fața instanțelor. Procedura penală, care trebuie să apere societatea, trebuie deci să garanteze, în mod egal, libertățile persoanei și drepturile apărării, în absența respectului cărora nu se poate vorbi de o adevărată justiție penală.

Pentru a ne convinge de importanța regulilor care încadrează procesul penal, ar trebui să ne gândim ce ar deveni justiția dacă s-ar trece peste ele. Credem că nu ar mai rămâne decât o violență primară în mâinile unor justițieri. Departe de a reasigura ori de a restabili ordinea, fără reguli, ea suscită, prin brutalitatea sa, un sentiment de repulsie, nu numai atunci când sunt condamnați nevinovații, ci și atunci când sunt pedepsiți vinovații, pe care îi transformă, în definitiv, în victime⁴.

Pe de altă parte, nu credem că este suficient să se confere doar un cadru legitim reacției sociale, prin intermediul căruia aceasta să fie înzestrată cu puterea publică absolut necesară înfăptuirii justiției, pentru ca procedura penală să reprezinte prin ea însăși o garanție pentru libertăți. Dimpotrivă, dacă este deviată, procedura penală poate fi instrumentul unei represiuni arbitrare și injuste, exercitată pentru a elimina opoziții sau, mai general, indivizii percepuți ca periculoși⁵. Din păcate, atât istoria, cât și realitatea actuală furnizează din abundență ilustrări ale acestei violențe etatice.

¹ *Ibidem*.

² În același sens, a se vedea: J. Pradel, *op. cit.*, p. 12; B. Bouloc, *Procédure pénale*, 25e éd., Ed. Dalloz, Paris, 2016, pp. 2-3.

³ B. Bouloc, *op. cit.*, p. 3.

⁴ F. Desportes, L. Lazerges-Cousquer, *Traité de procédure pénale*, Ed. Economica, Paris, 2015, pp. 2-3.

⁵ În același sens: *ibidem*, p. 2.